

lečenskou funkci a proto se jí postižení nechtěli vzdát. Do moravských poměrů patří asi také připomínka z téže doby, aby duchovní správci nerozšiřovali živnosti bratrských domů, zvláště hospodářství; řemeslo se jeví příhodnějším. Kněží se nemají dát zvát na hody k pánům nebo jedni ke druhým [D 178] a nemají se dlužit. Takovým se hrozí pokutou, ba i hanbou po smrti; dluhy se za ně platit nebudou. Sborům přibývá majetku odkazy polností, o jejichž správu pečují soudcové a hospodáři [D 181]. Bratrské domy nabývají bohatšího vybavení. Při změnách kněží a při stěhování na nová místa je třeba připomínat, aby si neosobili něco z domovního inventáře. Kněží a zejména Starší mají včas pamatovat na sepsání závěti. Nemocní a stáří sklíčení kněží mají být opatřeni lékařem i služebníkem a příslušným pohodlím při Starších nebo v jiném bratrském domě. Není slušné, aby se sami dožadovali přímých podpor od sborů. V lidu se při čilém hospodářském životě vzmožil nepůsob zaměstnávat kněze žádostmi o radu při vezdejších věcech, při koupích, směnách, zjednávání čeledi; r. 1557 bylo třeba připomenout, že tyto věci spadají do působnosti soudců [D 182 n.].

Všecko pověděné nasvědčuje, že moravské sbory nemusily v té době překonávat zevní překážky svého rozvoje. Výjimkou byl zákrok Ferdinandův proti Burianu Osovskému z Doubravice, jímž byl tento bratrský pán přinucen zavřít školu při sboru v Třebíči. Záminkou byla stížnost rektora tamní městské školy na soutěž Bratří. I jinde musili Bratří z téhož ohledu svou školu omezovat jako v Přerově, kde se jinak rozvíjeli tak svobodně, že si r. 1554 postavili nový sbor. V Prostějově měli r. 1550 již vyšší školu, kde studovali i synové bratrské šlechty. Jan Blahoslav tu byl na čas učitelem.

NĚKTERÁ Z USNESENÍ o vnitřním životě sborů, která jsme právě uvedli, byla však učiněna na schůzích Úzké rady v Mladé Boleslavi. I v Čechách se po několika letech tlaku dýchalo opět volněji. Při těsném spojení věcí českých s říšskými bylo lze očekávat, že tlak proti Jednotě povolí s nezdarem císařovým v říši, jenž nastal obratem Mořice Saského zpět na stranu

protestantů r. 1552 a uzavřením pasovské smlouvy v jejich prospěch, i když podle králova prohlášení tato smlouva neměla v Čechách platit. Při vzrostlé moci Ferdinandově nebyly ovšem důsledky změny v říši pocítovány hned a rovnoměrně.

V Boleslavi užil nastalého uvolnění nebojácně Arnošt Krajíř. Boleslav zůstala svým rázem i za největší tísně městem bratrským. Již r. 1553 připustil pan Krajíř otevření bratrského sboru k veřejným službám Božím a své jednání před královskými úřady nezakrýval. Naopak obnovil zároveň starší přípravy k stavbě nového, reprezentačně velikého sboru, největšího, který kdy Bratří postavili. Třeba bez věže, tvoří [dosud zachovalou a jako městské museum sloužící] imposantní stavbu o třech lodích a postranními emporami, takže se tu mohlo shromáždit na 1200 lidí. Strop a zvláště apsida byla krásně vyzdobena biblickými nápisy. „Veliký sbor“ stavěl též italský mistr Matteo Borgorelli z Milána, jenž v letech 1541—1542 řídil stavbu bratrského sboru v Brandýse n. L. Odborný posudek charakterizuje stavbu jako převzetí starokřesťanského basilikálního typu prostřednictvím románské stavby [jakou měl Borgorelli asi na mysli v milánské basilice sv. Ambrože] a jeho přetvoření v duchu a tvarosloví renesančním. Pan Arnošt vybudoval tedy Bratřím ve svém městě katedrálu způsobem odpovídajícím jeho stavitelské zálibě i jinak v Boleslavi projevované, aby se tu mohla za lepších časů konat shromáždění daleko širší než jen ze samotného místního sboru, ba i sněmy celé Jednoty. Přes výslovný zákaz králův otevřel tento nový sbor na Veliký pátek r. 1554 a oznámil svůj krok arciknížeti. Rada bratrských pánů a rytířů se na jeho popud zároveň ohlásila protestem, že nejsou pravdivé žaloby obviňující je z pikartství. Po mnoha místech projeví Bratří novou odvahu k veřejnému shromažďování. Král zaměstnaný v říši nezakročil.

A Bratří se těšili, že vedle starého krále vyrůstá v jeho nejstarším synu *Maxmiliánovi*, jenž byl již r. 1549 přijat za českého krále, vladař jim příznivější. Šla o něm pověst, že je nakloněn reformačnímu evangeliu. Jan Blahoslav byl poslán do Vídně, aby se o tom přesvědčil i aby se pokusil zapůsobit na mladého krále ve prospěch Bratří [v březnu 1555]. Navázal spojení s jeho